

Nr 246.

Av herr Elofsson, Gustaf, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag m. m.

Kungl. Maj:ts proposition nr 304 upptar till prövning frågan om en med hänsyn till levnadskostnadernas fördyring rättvis förbättring av folkpensionärernas villkor. Nödvändigheten av åtgärd i detta syfte ligger i öppen dag, men det synes lika uppenbart, att en verkligen rättvis lösning av frågan icke kan nås på de i propositionen angivna linjerna.

Som bekant utgå folkpensionerna på grundvalen av s. k. dyrortsgruppering och redan detta ger anledning till välmotiverad kritik. Såsom i riksdagsdebatten vid frågans behandling i våras uppvisats, äro livsmedlen ofta nog rent av dyrare i de s. k. billigare orterna på landsbygden än i exempelvis dyrorten Stockholm. Detta är ingenting att förvåna sig över, då på landsbygden fraktkostnader från livsmedelsindustriens anläggningar tillkomma, som bli högre än i de stora centra. Trots besvär och kostnader går ju som bekant en stor ström av landsbygdens och landsortens människor till storstäderna för att där förrätta sina inköp. Säkerligen skulle så ej vara fallet, om man icke funne det ekonomiskt lönande.

Andra omkostnader, exempelvis hyror, ha hittills endast föga berörts av dyrtiden, och det vore ägnat att väcka uppmärksamhet om, trots statsmakternas deklARATIONER i motsatt riktning, man likväl ansåg sig kunna befara en annan utveckling. De differenser, som i dylika hänseenden kunna från början ha förefunnits, synas även mer än väl tillgodosedda genom den redan befintliga ortsgrupperingen. Att storstädernas folkpensionärer erhålla tilläggspensioner med 450 kr., medan landsbygdens gamla få nöja sig med 250 kr., har med skäl funnits orättvist nog. Det synes icke rimligt att dyrtidstilläggen skola utgå efter samma ojämna proportioner.

En ortsgruppering av dyrtidstilläggen saknar även varje motsvarighet i statsmakternas direktiv angående prispolitiken och synes redan därför icke böra komma ifråga. Priskontrollnämnden och andra krismyndigheter ha icke heller veterligen i någon form ortsgrupperat sin prisreglerande verksamhet. Tvärtom torde myndigheterna i detta fall eftersträva likformighet.

Redan med hänsyn härtill synes det icke motiverat att riksdagen genom en anslutning till en ortsgruppering av dyrtidstilläggen ger ett sken av *Bihang till riksdagens protokoll 1941. 3 saml. Nr 246.*

trolighet åt uppfattningen att prisregleringen även i detta hänseende skulle ha misslyckats. Vid behandlingen av proposition nr 20 vid innevarande riksdag gjordes icke heller något försök att hävda att ortsgrupperingen av dyrtidstilläggen skulle vara rättvis. Sammansatta stats- och andra lagutskottet medgav även i sitt utlåtande nr 1 att skäl talade för att så icke skulle förfaras. Man hänvisade emellertid liksom i propositionen till det brådskande läget. Tydligt är att man i viss mån ansåg sig i ett tvångsläge med hänsyn till önskvärdheten att bringa snar hjälp. Det torde emellertid få betraktas som uteslutet att ett sådant argument skall kunna upprepas åter och åter.

Statsrådet och chefen för socialdepartementet angav i debatten i andra kammaren såsom enda argument för dyrortsgrupperingen av dessa dyrtidstillägg, att detta system är valt av det skälet, att man åtminstone ville söka åstadkomma den första utbetalningen så snabbt som möjligt. Det synes som om riksdagen vid förnyad prövning av frågan borde kunna utgå från att den icke åter bragts i en liknande situation.

Vid behandlingen av proposition nr 20 framfördes i motioner tanken på att i överensstämmelse med ett yrkande av Landskommunernas Förbund dyrtidstilläggen borde utgå lika. Därvid ansågs — motioner I: 174 och II: 213 — hänsynen till den statsfinansiella situationen kräva att man hölle sig inom den i propositionen angivna ekonomiska ramen, samt inskränkte sig till att eftersträva att de avsedda medlen efter likformiga grunder och utan dyrortsgruppering fördelades.

Medgivas skall att förbättringen för de gamla på landsbygden därvid icke bleve så stor som önskvärt vore. En annan olägenhet av endast en procentuell förbättring drabbar dem, som icke ha full pension, därför att de dock ha en liten inkomst i någon form vid sidan därav. För dessa inskränker sig statens dyrtidstillägg till enbart folkpensionen, och det ligger i vida fältet huru det för övrigt kan gå. Dessa synpunkter tala otvivelaktigt för att dyrtidstillägget skall utgå ej blott likformigt utan även med visst fixerat belopp för alla.

Märkligt är att dessa synpunkter vid frågans behandling visade sig ha så stora sympatier, att de hos majoriteten i andra kammaren helt övervägde synpunkten att riksdagen icke borde överskrida det av regeringen angivna anslagsbeloppet. Det visade sig nämligen att en majoritet i kontrapositionsvoteringen stödde ett förslag, som skulle ha medfört en kostnadsökning av vid pass 10 milj. kronor gent emot ett yrkande, som icke avsåg något sådant anslagsöverskridande.

Detta förhållande synes vara ägnat att i sin mån reducera betänkligheterna mot att vid lämnande av skäligen stöd åt de gamla gå något utöver vad som i propositionen föreslagits. Ett skäl som bör tillmätas viss betydelse synes även vara att utbetalande av ett visst enhetligt belopp lika för

alla folkpensionärer oavsett bostadsort och pensionsbeloppens storlek vida enklare och på kort tid skulle låta sig tekniskt ordnas.

Under åberopande av vad sålunda anförts föreslås

sådan ändring av proposition nr 304 att till en var folkpensionstagare, som åtnjuter tilläggs pension, skall, utöver vad som tidigare beslutats, utbetalas ett dyrtidstillägg av förslagsvis kr. 45: —.

Stockholm den 28 oktober 1941.

Gustaf Elofsson
i Vä.

Ivar Persson
i Skabersjö.

John Gustavson
i Guntorp.

Wiktor Egnell.

A. R. Aronsson.

J. A. Andersson.

Erik von Heland.
